

Azərbaycan ərazisində ikinci erməni dövləti yaratmaq xülyası baş tutmadı

Birinci erməni dövləti isə siyasi, iqtisadi və hərbi böhran içində çapalayır

Ermənistanın ölkəmizə qarşı irəli sürdüyü ərazi iddiası nəticəsində 30 il torpaqlarımızın 20 faizi işğal altında qaldı. Bir milyon insanın doğma yurd-yuvasından didərgin düşməsi ilə yanaşı, ölkəmizə 10 milyardlarla dollar məbləğində maddi ziyan dəydi. Münaqişənin həlli üçün 27 il aparılan danışıqlar isə Ermənistanın tutduğu qeyri-konstruktiv mövqeyi üzündən nəticə vermədi.

Düşmən tərəfi həmçinin onları açıq və ya gizli şəkildə müdafiə edən Minsk qrupu həmsədrləri ölkəmizin realıqla barışmağına, yeni ona məğlub olduğunu qəbul etməyə çalışırdı. Belə olan halda biz Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanımalı, əvəzində isə ilkin mərhələdə işğal edilmiş beş rayonun qaytarılması ilə razılaşmalı idik. Kəlbəcər və Laçın rayonlarının taleyinin həlli isə qeyri-müəyyən vaxta saxlanılırdı. Sözsüz ki, Azərbaycan tərəfi bu alçaldıcı "sülh"lə razılaşa bilməzdi.

Danışıqların heç bir nəticə verməməsi xalqımızda haqlı hiddət doğururdu. Cəmiyyətdə işğal olunmuş torpaqların sülh yolu ilə qaytarılması barədə inamsızlıq hökm sürürdü ki, bu da cəmiyyətin bir qisminə ruh düşkünlüyünün yaranmasına səbəb olurdu. Ancaq bu o demək deyildi ki, Azərbaycan xalqı məğlubiyətlə razılaşmışdı. Sadəcə olaraq "sülh" danışıqlarına olan inam sarsılmışdı. Bu üzədən açıq və ya üstüörtülü şəkildə cəmiyyətin bir hissəsində həmin məsələ ilə bağlı narahatlıq vardı.

Lakin dövlət emosiyalarla, vaxtsız verilən qərarlarla idarə olunmur. Əksinə, səbr, təmkin nümayiş etdirməklə addım-addım qarşıya qoyulan məqsədə doğru irəliləmək lazımdır. Bununla yanaşı, məqsədə çatmaq üçün zəruri olan bütün hazırlıqlar görülür.

Sözsüz ki, Prezident İlham Əliyev Azərbaycan cəmiyyətində olan əhvali-ruhiyyədən həmişə xəbərdardır. Bunu nəzərə alaraq dövlət başçısı vaxtsız müharibəyə çağırışı edənlərə deyirdi: "Biz nəyi nə vaxt edəcəyimizi yaxşı bilirik".

Sentyabrın 27-də Ermənistanın növbəti təcavüzünə qarşı başlanan əks-hücum

əməliyyatı Ali Baş Komandanın nə qədər haqlı olduğunu göstərdi. Xalq arasında deyildiyi kimi, artıq "çibən yetişmişdi". Bu gün müzəffər Azərbaycan Ordusu həmin çibəni dəşib doğma torpaqlarımızı onun irininəndən təmizləyir.

Aparığımız haqq savaşında xalqımızın nə qədər vətənpərvər olduğu bir daha üzə çıxdı. Xüsusilə bəzən yaşlı adamların qəbul etmədiyi gənclərimizin vətənpərvərliyinin şahidi olduq. Gənclərimizin Vətənə olan bu sevgisi təkə bizi deyil, dünyanı hey-rətləndirdi.

Məlumdur ki, bütün müharibələrdə Vətəni qorumaq üçün döyüşə gedən igidlərlə yanaşı, fərarilik edənlər də olur. İkinci Dünya müharibəsində belə SSRİ-nin yüzlərlə vətəndaşının fərarilik etməsi və düşmən tərəfə keçməsi halları bəllidir. Baş Prokurorluğun verdiyi məlumatda isə bugünkü Vətən müharibəsində döyüşlər başlayan andan indiyə kimi Azərbaycan tərəfində heç bir fərarilik faktı qeydə alınmadığı bildirilir.

Əvvəllər bizi realıqla barışdırmağa çalışanlar indi Ermənistan ordusunun son qalıqlarını qorumaq üçün humanitar atəşkəsə çağırırlar. "Məğlubedilməz erməni ordusu" mifi isə döyüşlərin ilk günündən dağılmışdır. İndi Ermənistanda heç kəs döyüşə getmək istəmir. Bunun üçün qatnışan fərariliklə bağlı cinayət məəcəlləsindəki maddələr sərtləşdirilsə də, o, heç bir sərəmə verməyir, fərarilik halları gündən-günə artır. Məcbur olub qocaları, uşaqları və qadınları döyüşə cəlb etməyə çalışırlar. Erməni əsgəri yaxşı bilir ki, döyüşmək üçün Azərbaycan ərazisinə daxil olduğu an məhv ediləcək.

Bu müharibədə bir faktor da üzə çıxdı. Həmişə məlum

oldu ki, Azərbaycanın müharibə aparmaq üçün güclü siyasi iradəsi, mükəmməl ordusu ilə yanaşı, həm də geniş iqtisadi imkanları var. Ermənistanın isə döyüşlərin bir ayı keçməmiş müharibə aparmaq üçün iqtisadi və maliyyə resurslarının olmadığı aydınlaşdı. Məlum oldu ki, Ermənistan orduya çağırılanları heç geyim və ərzaqla təmin edə bilmir və bu ölkənin yaralananlar üçün dərman almağa belə vəsaiti yoxdur. Digər tərəfdən, əhalinin çətin olan sosial durumu daha da ağırlaşdı. Maliyyə imkanlarının yoxluğu üzündən ölkə kənarından ərzaq məhsullarını ala bilmir. İndi Ermənistanda nəinki ərzaq məhsullarının qiyməti sürətlə artır, həm də ciddi ərzaq çatışmazlığı yaranıb.

Bu gün erməni cəmiyyəti bir tərəfdən acı hərbi məğlubiyətin yaratdığı depressiya, digər tərəfdən isə ciddi sosial sıxıntılar yaşayır.

Əhalinin narazılıqları Ermənistanı tədricən xaos sürükləyir. Artıq orada sosial narazılıqlarla yanaşı, siyasi etirazlar da artmağa başlayıb. Nikol Paşinyanın istefasını tələb edən səsler gündən-günə artır. Cəmiyyətdə baş verən psixoz vəziyyəti elə baş nazirin öz davranışlarında da aydın görmək olur. O gah sülh istədiyini bəyan edir, gah da sona qədər döyüşmək lazım olduğunu bildirir. Artıq beynəlxalq aləm də bu zavallının nə istədiyini anlaya bilmir.

Məlumdur ki, güclü iqtisadiyyatı olan ölkə güclü ordu yaratmaq qabiliyyətinə malikdir. Bu gün Azərbaycan Ordusunun döyüş meydanında nümayiş etdirdiyi güc ölkəmizin iqtisadi inkişafından qaynaqlanır. Hərbi-sənaye kompleksinin formalaşması da iqtisadi inkişafımızla bağlıdır. Cəbhədə döyüşən Azərbaycan əsgərinin istifadə etdiyi döyüş texnikası və sursatının əhəmiyyətli hissəsi ölkəmizdə istehsal olunur. Buna görə də Ermənistandan fərqli olaraq qaçaq yolla xarici ölkələrdən mülki təyyalər

lərlə silah-sursat gətirmirik. Şübhəsiz, bu, Prezident İlham Əliyevin apardığı uzaqgörən siyasətin nəticəsidir.

Hərbi sənaye kompleksinin inkişafı bu gün bizi heç kəsdən asılı vəziyyətdə saxlamır. İqtisadi inkişafımız, xarici ölkələrlə qarşılıqlı maraqlar çərçivəsində əməkdaşlığımız bizə həm də siyasi üstünlüklər qazandırır. Götürək Rusiyanı. Qonşu dövlətdə yaxşı başa düşürlər ki, Qarabağ savaşına görə Azərbaycanla münasibətləri korlamaq onların iqtisadi maraqlarına cavab vermir. Təkcə bir faktı qeyd etmək istərdik: "Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi" Rusiyanı tranzit ölkəyə çevirməklə yanaşı, həm də onun Şərqdə geniş bazarlar əldə etməsinə imkan yaradacaq. İndiki sanksiyalar şəraitində Rusiya üçün yeni bazarlara çıxış mühüm əhəmiyyət daşıyır. "Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi"nin açar ölkəsi isə Azərbaycandır.

Digər önəmli bir fakt odur ki, dünyada söz sahibi olan İngiltərə bu müharibə başlayan andan Azərbaycanı dəstəkləyir. Şübhəsiz ki, burada ölkəmizdə həyata keçirilən əri nəft-qaz və ixrac layihələrinin operatoru olan BP şirkətinin amili mühüm rol oynayır. Fransanın münaqişənin başlanğıcında heç bir əxlaq normalarını tanımayan Ermənistanın tərəfini tutduğu halda sonra bu mövqedən çəkilməsi də iqtisadi faktorla bağlıdır. Çünki Fransanın iqtisadi maraqları Ermənistanda deyil, Azərbaycandadır. Üstəlik, Prezident İlham Əliyev müharibədə yanlış tərəf tutanlara ciddi şəkildə xəbərdarlıq edib ki, biz gələcəkdə iqtisadi əməkdaşlıqda bu faktora xüsusi əhəmiyyət verəcəyik.

Biz torpaqlarımızın tezliklə işğaldan azad olunmasını istəyirik. Hələ ki, düşmən yersiz inad göstərir. Ancaq müharibə iki-üç ay davam edərsə, Ermənistan iqtisadi faktor üzündən istəməyə, istəməyə də məğlubiyətlə barışmalı olacaq. Çünki müharibə aparmaq üçün külli miqdarda vəsait tələb olunur. Ermənistanın valyuta ehtiyatları isə cəmi 1,5 milyard dollardır. Bu, Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarından təxminən 30 dəfə azdır. Üstəlik, bizim valyuta qazanmaq imkanlarımız da düşmənlərdən qat-qat artıqdır.

Ermənistan tərəfindən axmaqcasına başlanan bu müharibə onun bir dövlət kimi məhvinin təməlini qoyur. İqtisadçıların hesablamalarına görə, bir ay ərzində Ermənistan dəyən iqtisadi ziyanı bərpə etmək üçün ən azı 10 il vaxt lazımdır. Lakin müharibənin Ermənistanı vurduğu ziyan bununla bitməyəcək. İndi koronavirus və müharibə səbəbindən oradan kütləvi köç bir qədər dayanıb. Bu proses başa çatdıqdan sonra isə əhali sosial problemlər üzündən ölkəni kütləvi şəkildə tərk edəcək. Xüsusilə əmək qabiliyyəti əhalinin ölkəni kütləvi tərk etməsi prosesi iqtisadiyyatı yenidən bərpə etmək imkanını daha da çətinləşdirəcək. Bu isə Ermənistanın Azərbaycanda ikinci erməni dövlətinin yaradılması xülyasını puç etməklə yanaşı, mövcud erməni dövlətinin də süqutunu yaxınlaşdırır.

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"